List 52. **NOVICE** Tečaj XLI.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 27. decembra 1883.

Obseg: Okrajne ceste na Kranjskem, kako naj bi se vzdržavale vprihodnje. (Dalje in konec.) — Črna redkev — zdravilo zoper kamen v mehurji. — Da zajci in drobnica ne oglodajo sadnega drevja. — Mah odpraviti od sadnega drevja. — Gospodarske novice. — XIX. občni zbor Matice Slovenske 5. dan decembra 1883. (Konec.) — Letno zborovanje društev: „Vdovsko učiteljsko društvo“, „Slovensko učiteljsko društvo“ in „Narodna šola“ v Ljubljani. (Dal.) — Spomini na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881. (Dalje.) — Hrvatska in novi ban baron Khuen. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Okrajne ceste na Kranjskem,

kako naj bi se vzdržavale vprihodnje.

(Dalje in konec.)

Sploh se nam bo pritrdilo, ako sedanje vzdržavanje okrajnih cest in njih stan označimo s tem, da izrečemo: okrajne ceste na Kranjskem so večidel v slabem stanu, breme vzdržavanja pa je vendar za posestnike težko in toliko težje, ker ni razdeljeno enakomerno, ne gledé okrajev in ne gledé posameznih posestnikov.

Vzroke teh razmer smo uže deloma navedli, nekoliko hočemo jih še zdaj omeniti, vendar pa se ozirati v prvi vrsti na one vzroke, v katerih nahajamo vsaj kažipot, kako priti do boljših cest.

Da je sostava cestnih odborov sama deloma neugodna za vzdržavanje cest v dobrem stanu, se je uže prevečkrat povdarjalo, in nihče ne bo tajil, da je posel cestnih odborov toliko težavnejši, kolikor veče je breme vzdržavanja in kolikor veča revščina dotičnega okraja.

Poglavitna vzroka, da so naše ceste slabe, pa sta dva: prvič smatra vsak posestnik vzdržavanje ceste za tlako, drugič pa posamezni posestniki cest večidel vzdržavati oziroma popravljati ne znajo ali nočejo znati.

Ker imajo posestniki nasipanje cest večidel za tlako, zato se primejo tega dela še le tedaj, kedar jih temu prižene sila, pa je tudi delo večidel storjeno po tlačansko, namreč po enkrat na leto ali še to ne, se nasmeti nekaj peska vrh blata, in tlaka je opravljena, cesta pa ostane bolj podobna strugi hudournika, kakor poti, po kateri naj bi se moglo voziti. O drzanji blata, o tem, da bi pesek za posipanje ne smel biti ne predebel ne predroben in ne mehak, še ne govorimo ne, ravno tako bi bilo tudi odveč, opomniti potrebe kidanja snega itd. Pa tudi drug vzrok, da kmetovalci, ki sicer znajo orati, kositi in druga poljska dela, ne znajo cest popravljati, ker se tega niso nikjer učili, ni brez veljave, vendar pa bolj v zvezi s prej omenjenim pomanjkanjem dobre volje.

Najkrajša pot, tem napakam ogniti se, bi bila sicer ta, da dežela prevzame vse okrajne ceste v svojo skrb, ker potem bi „tlaka“ odpadla in vsak, kdor bi cesto popravljal, bil bi za to plačan, pa tudi bi se ceste popravljale pravilno po strokovnjakih, izučenih cestarjih pod nadzorstvom strokovnjakov inženirjev. — Po tem sredstvu bilo bi se tudi gotovo uže zdavnej seglo, ako bi ne bilo zvezano s „plačevanjem“, to je, z velikimi novimi bremeni, ki bi se morali naložiti davkoplačevalcem vse dežele za cestne potrebščine. Sosedna dežela Koroška ima vzdržavanje cest tako vredjeno in ima dobre ceste pa tudi velike stroške; sosedna Štajarska ni se poprijela pravila Koroščev, pa tudi ne posnema Kranjske, temveč ima iz vsake nekaj, namreč razun nepodpiranih okrajnih cest take, za katere daje podpore, pa tudi nekaj takih, katere vzdržuje iz deželnega zaklada.

Tudi Kranjska ima uže eno okrajno cesto, namreč novo grosupeljsko-krško cesto, in deloma tudi ono s Pijave Gorice preko Turjaka na Vélike Lašiče v deželnem oskrbovanji, in kakor so se čuli glasovi v zadnjem zasedanji deželnega zbora kranjskega, pride bržčas do tega, da sprejme za enkrat dežela gotov del (odstotek) okrajnih cest vsakega okraja v deželno oskrbovanje. — Mi se načeloma ne protivimo tem namenom, toda na eno, na denarno stran in s to zvezana nova bremena moramo zopet in zopet opozarjati odločilne kroge. Zato pa pri tej priliki sprožimo tudi misel, po kateri, ako se vresniči, bo posameznemu deželanu mogoče, ogniti se novih bremen za ceste.

Ako smo namreč omenili, da kmetovalci sploh ne znajo cest vzdržavati, moramo pa nasproti pripoznati, da imajo gotovo najboljšo sposobnost za to, da preskrbijo privažanje peska, tudi za pripravljanje peska ali šodre, in po naši misli dala bi se pri tem delu najti pot, po kateri bi bilo vsakemu kmetovalcu mogoče, s pripravljanjem in privažanjem peska si ono zaslužiti, kar bi moral tako v denarjih plačevati za ceste v deželni zaklad. Nasproti pa je ravno po tej poti deželnemu odboru mogoče, ako to prav vredi, preskrbeti si po najnižjih cenah za posipanje cest potrebnega gradiva. Konečno pa bi se po tej poti tudi začela poravnavati dosedanja krivica nasproti onim okrajem, ki so bili do zdaj zarad preobilnosti cest in dragocenosti vzdržavanja primeroma preobloženi, ker dana bi bila po ravno tej poti prilika vsakemu posamesnemu posestniku, zdaj z delom za vzdržavanje cest si pri-

meroma več prislužiti, kakor pa bi bilo dotično novo, na-nj spadajoče breme za deželno blagajnico.

Ta poskušnja v manji meri mogla bi se poskusiti uže v svojem oskrbovanji ali jih deloma sprejme v svoje oskrbovanje.

Gospodarske izkušnje.

Črna redkev — zdravilo zoper kamen v mehurji.

Kakor piše časnik „Der Obstgarten“, šteje se na Francoskem sploh uživanje črne redkve za izvrstno zdravilo zoper kamen v mehurji, pa tudi sploh zoper bolezni mehurja in obisti. Pripoveduje se med drugim, da je maršal vojvoda Islyski, ko je bil poveljnik v Algieru, grozovite bolečine trpel za kamnom v mehurji. Ko mu vsa druga zdravila niso nič pomagala, poskusil je po danem mu svetu, vživati črno redkev in potem je v kratkem času popolnem ozdravil od te bolezni. Vsled tega dal je po svojem zdravniku dr. Philippe-u sostaviti obširno poročilo o ozdravljenji in poslati akademiji znanost v Pariz. Od onega časa izvedelo se je o več druzih ozdravljenjih enakih bolnikov, med temi takih, katerim kopelji v toplicah Viehyskih poprej niso imele nikakoršnega vspeha.

Da zajci in drobnica ne oglodajo sadnega drevja,

priporoča se razun druzih, uže dosti znanih pripomočkov tudi ta, da se ovčji gnoj razredi v vodi toliko, da se lahko dobro razmaže, s tem se debla sadnega drevja pomažejo in po tem se ga ne dotakne ne zajec ne ovca ali koza.

Mah odpraviti od sadnega drevja

priporoča „D. O.“ sledeči pripomoček. Z navadnega lesnega pepela skuha se srednje-močnega luga, temu se dodá na vsakih 10 litrov po $^1/_4$ kile karbolske kisline, vse skupaj se zavre in po tem s to tekočino s slamnato metlico pomažejo debla z mahom poraščena. V malo dneh mah odpade in se na tistem mestu ne prikaže več.

Gospodarske novice.

* *Po koliko cest imajo posamesne dežele* v primeri svojega površja, videti je bilo v zadnji švicarski deželni razstavi. — Ona primera kaže sledečo podobo razvitka posameznih dežel:

	kilometrov cest	
	na 1 km. □ površja	na 1000 prebivalcev
Belgija	0·83	4·9
Badenska	0·59	6·3
Francoska	0·50	8·4
Švica	0·32	5·0
Avstrija	0·18	1·8
Svedska	0·13	13·2

To kaže, kako malo cest imamo pri nas v primeri z drugimi deželami v veliko škodo vsakovrstnega pridelovanja in izrekoma pridelovanja kmetijskega.

* *C. k. viša šola za kmetijstvo na Dunaji.* Iz poročila tega zavoda za preteklo šolsko leto 1882/3 posnamemo sledeče: Vpisanih je bilo učencev 522, in to 262 za poljedelski, 260 pa za gozdarski oddelek, med prvimi bilo je 216 rednih, 46 pa izrednih, med drugimi pa 241 rednih in 19 izrednih učencev. Iz prejšnjega leta jih je prestopilo 332, na novo pa se jih je vpisalo 190 učencev. — Med vpisanimi učenci je 494 domačinov, ostali pa so tujci, po domovinstvu uvrsté se na posamesne dežele tako: iz Českega 120, z Moravskega 82, z Galicije 70, z Nižeavstrijskega 64, iz Ogerskega in Erdeljskega 41, iz Šleskega 23, s Hrvatskega in Slavonije 17, iz Gornjeavstrijskega 16, iz Koroškega 15, s Kranjskega 11, iz Štajarskega 9, iz Tirolskega 8, iz Bukovine 7, iz Goriškega 4, iz Dalmacije 3, z Istrije 2, z Solnograškega in Predarelskega po 1. Med tujci je: Nemcev 11, Rusov 8, Lahov 5, Rumunca 2, Francoz 1, Švicar 1. — Prvi državni izpit napravilo je 41 učencev, drugi izpit pa 18, izpit z diplomo prestalo je 13 učencev.

Slovenska Matica.

XIX. občni zbor Matice Slovenske

5. dan decembra 1883.

(Dalje in konec.)

Predsednik Grasselli predlaga, da zbor v znamenje sožalovanja za umršimi družabniki ustane. (Se zgodi.)

Prof. Pleteršnik stavi predlog, da, ker je grof Harrach naklonil „Matici“ tako znamenito darilo z namenom, da se pospešuje vzajemnost in zbliževanje med Čehi in Slovenci, ker so se člani slovenske deputacije za svojega bivanja v Pragi preverili, da je gospod grof Harrach nam Slovencem posebno dobrohoten: da se imenuje častnim članom „Matice Slovenske“.

Predlog se enoglasno in z navdušenimi živio-klici vzprejme in predsednik Grasselli pripomni, da bode to imenovanje takoj brzojavno naznanil.

Kot 3. točka je na dnevnem redu poročilo blagajnika. Blagajnik Vilhar prečita računski sklep za l. 1882. in proračun za l. 1884. Slednjemu povzamemo naslednje podatke: Dohodki: obresti od vrednostnih papirjev 403 gold., od naložene gotovine 20 gold., čisti dohodki Matičinih hiš 1600 gold., letnina društvenikov 2080 gold., skupilo za knjige, ki se morda prodajo, 300 gold., vkup 4403 gold. Stroški: Upravni stroški 900 gld., vezanje knjig 200 gld., razni izdatki 100 gld., vkup 1200 gld. Tedaj bi preostajalo za poravnanje zaostalih tiskarskih računov in za izdavanje knjig 3203 gld.

V debati, pričeti o blagajnikovem poročilu, oglasi se prvi dr. Ivan Tavčar ter opozarja na nedostatek, da se za leto 1883. račun ni položil in da se isto tako ni predložil izkaz društvenega premoženja. Na dani podlagi ni moči presojati proračun za 1884. leto in ker se čuje, da se je načéla glavnica, predlaga, da se meseca januarija skliče izreden občen zbor, kateremu se predloži račun za l. 1883. in izkaz vsega Matičinega imetka. S tem predlogom pa da ne izreka nezaupnice ne odboru, še manj pa velezaslužnemu društvenemu blagajniku.

Ko je blagajnik Vilhar opazil, da proti temu predlogu nima čisto nič in je prof. Raič stavil par vprašanj, oglasi se odbornik Robič ter konstatuje, da se je glavnica v istini načéla, a ne še le letos, temveč uže leta 1874. Govornik povdarja, da je bil uže davno za to, da se „Matici“ povrne porabljena glavnica in naglaša, da ima vse dotične akte pri rokah v pojasnilo.

Predsednik Grasselli omenja, da tudi on nima nič proti predlogu Tavčarjevemu in razlaga, da ni nikake ovire, uže danes sklepati o proračunu za l. 1884., ki se na račun za l. 1883. v nobeni točki ne opira. Da je „Matica“ več potrošila, nego je imela na razpolaganje, to je skeleča rana uže skozi več let. Poudarjalo se je, da mora „Matica“ priskrbeti potrebnih šolskih knjig. To je storila ter v ta namen izdala več 1000 gld. Sreča,

da se je našel zasoben podjetnik, ki je prevzel izdavanje šolskih knjig, sicer bi „Matica“ še globeje zagazila. Ker je treba glavnico povrniti, ni boljšega sredstva, nego da se vzprejme 7. točka dnevnega reda in poviša letnina, ker se izdavanje knjig krčiti ne dá in bi tudi koristno ne bilo.

Dr. Tavčar meni, da po tem, kar se je navajalo, je njegovega predloga potreba očividna. Skliče naj se izredni občni zbor, kateremu se predloži račun za 1883. leto, bilanca vsega premoženja in morebiti tudi amortizacijski načrt gledé porabljene glavnice. Občni zbor utegne tudi skleniti, da se primanjkljaj, oziroma porabljena glavnica odpiše.

Ker bode o dr. Tavčarja predlogu glasovati pri poznejših točkah, nadaljuje se dnevni red in prof. Levec poroča v dodatek k blagajnikovemu poročilu o Tomšičevi ustanovi.

Odbor za Antona Tomšiča spomenik nabral je do 6. januarija 1872. l. vsega skup 1721 gold. 50 kr. ter v svoji seji 7. januarija 1872. sklenil:

1. postaviti pokoj. Tomšiču na grobu spomenik;

2. ostale novce pa založiti za duševni spomenik Tomšičev: na njegovo ime osnovati ustanovo, kateri bi bil namen „podpirati slovensko literaturo ali žurnalistiko“.

Z novci, katere je oskrboval pokojni notar Rapoc, poravnali so se pogrebni stroški in nekateri drugi zaostanki pokojnega Tomšiča, skupaj 145 gold. 86 kr.; postavil se je l. 1875. lep spomenik za okolo 600 gold. in naročila se je pri slikarji Franketu slika pokojnega Tomšiča za 60 gld. ter plačevali stroški za oskrbovanje Tomšičevega groba.

Dné 31. maja 1881. l. sklenili so odborniki potom okrožnice, da se nekoliko nabranih novcev izroči čitalnici mariborski pod tem pogojem, da na vse čase oskrbujo Tomšičev grob, ostali znesek pa se pošlje Matici Slovenski, da zvrši odborov sklep z dné 7. januarja 1872. leta (glej zgoraj).

Vsled smrti odbornikov notarja Rapoca in dr. Kocelija imenovalo je c. kr. sodišče za levi breg Drave z odlokom od 1. maja 1883. leta št. 4981 gosp. dr. Sernca pooblaščencem bivšega odbora za Tomšičev spomenik, izročilo mu vso imovino ter naložilo zvršiti odborove sklepe.

Dr. Sernec je ta nalog izvršil s čudovito hitrostjo ter odštel čitalnici mariborski 508 gold. 42 kr., dné 28. 1883. pa poslal Matici Slovenski (v gotovini 268 gold. 60 kr., hranilno knjigo mariborske hranilnice št. 16.593 za 88 gold. 51 kr. in hranilno knjigo šoštanjske posojilnice št. 145 za 885 gold. 66 kr.) skupaj 1242 gold. 77 krajc.

Matičin odbor do zdaj še ni ukrepal o tem, kako naj se porabijo ti novci. Porabili se bodo gotovo v tisti namen, v katerega so darovani.

Sklenil je za zdaj samo te novce naložiti na posebno vinkulirano knjigo ter o „Anton Tomšičevi ustanovi“ voditi poseben račun.

Konečno prosim: slavni občni zbor vzemi to moje poročilo blagovoljno na znanje ter predlagam:

I. Slavni občni zbor „Matice Slovenske“ izreci vsem darovalcem in bivšemu odboru za Tomšičev spomenik na domoljubnem daru presrčno hvalo.

II. Slavni občni zbor naloži matičinemu odboru, da se pismeno zahvali še posebej gospodu advokatu dr. Janku Sernecu v Mariboru za to, ker je sklepe bivšega odbora za Tomšičev spomenik tako hitro in točno izvršil ter „Matici“ naši pomagal do prelepe „Tomšičeve ustanove“.

Za pregledovalce računov volijo se potem per acclamationem gg. Josip Pfeifer, Drag. Žagar in dr. J. Starè.

Pričela se je potem dolgotrajna debata, katere so se udeležili gg.: Hribar, Senekovič, dr. Tavčar, Vilhar, Kersnik, Grasselli, Svetec, Levec, Gutmann in Trstenjak, o kateri pa ne bodemo obširneje poročali, ker pride vse še enkrat pri izrednem občnem zboru v generalni debati na vrsto. Naposled je namreč po dvakratnem glasovanji obveljal dr. Tavčarja predlog, točki 7. in 8. preložite se na dnevni red izrednega občnega zbora, ki se skliče tekom meseca januarija. O volitvi odbornikov smo uže poročali.

Šolske stvari.

Letno zborovanje društev:

„Vdovsko učiteljsko društvo“; „Slovensko učiteljsko društvo“ in „Narodna šola“ v Ljubljani.

(Dalje.)

Za gosp. Lapajnetom oglasil se je za besedo g. Gaberšček iz Štajarskega. Prav žal nam je, da nam brani prostor in čas, priobčiti ves njegov govor. Prikupil se nam je ta gospod uže pri lanskem zborovanji zarad svojega zrelega in previdnega postopanja. On ne išče vspeha in napredka v črki postave, ampak pri učiteljih, ker je dobro djal: „Učitelj naj bo mož za šolo; glavna reč je na njem.*) „Gledé 6- ali 8letne dolžnosti šolskega obiskovanja opira se tudi on na pedagogično pravilo: da je za otroke bolje malo, pa dobro, kakor mnogo, pa slabo. Za izgled navaja Saksonsko, še bolj pa Norvegijo. V prvi državi je po večem le poldnevni poduk, in vendar je tam ljudstvo omikano in premožno. Na Norveškem je učni čas še bolj omejen, pa vendar zna vsaki, star ali mlad, možak ali ženska, brati in pisati; stariši sami ponavljajo z otroci šolske uke. Tedaj ne v 6- ali 8letni šolski dolžnosti leži po besedah gosp. govornika zaklad ali vspeh napredovanja, ampak v tem, kako in koliko dela šola za praktično djansko življenje. In ravno tu vidi on pomanjkljivost, ker nismo dozdaj nekako imeli mosta, ki pelje iz šole v dejansko življenje; ta prehod si moramo narediti s snovanjem nadaljevanjskih šol, knjižnic in s prenaredbo učnih črtežev. Deželni šolski svéti naj bi vzeli to reč v roke; toraj nasvetuje resolucijo: „Odbor slov. učiteljskega društva naj sestavi nekako spomenico (memorandum) na deželni šolski svet, v kateri se izrečejo želje slovenskega učiteljstva gledé izpremene učnih črtežev.“

Gosp. Močnik, na katerega sme zarad njegovih mnogostranskih véd slovensko učiteljstvo ponosno biti, da ga (akoravno žali, zarad bolehnosti uže vpokojenega) šteje v svojih vrstah, se oglasi zdaj k besedi. On pravi, da uže zdavnej ni čul o šolstvu tako pametnega govora, kakor ravnokar iz ust gosp. Gaberščeka. Tudi on kaže na izomiko Norvegije, kar je ta država dovolj jasno spričala s svojo ljudsko šolo na dunajski svetovni razstavi. Kot izgled šolstva navaja gospod govornik tudi Würtenberško, še bolj pa Islandijo. Tam gori zarad podnebnih razmer celó nimajo šol; a prosto ljudstvo čita in ume grške in rimske klasike. Toraj se strinja z nasveti gosp. predgovornika.

Zbor konečno sklene, naj se predlogi gg. Lapajneta in Gaberščeka izročita odboru, da ju dalje prevdarja in po primerni, postavni poti izvršuje.

---

*) Zeló enako govoril je že tudi l. 1868 dne 15 sept. v 1. glavnem zboru kranjskih učiteljev gosp. Jos. Levičnik. Glej „Novice“ l. 1868, list 39, str. 312. Vred.

*

Tudi daljne debate bile so še znamenite in živahne. Gosp. Rant je predlagal: „Slovensko učit. društvo naj bi se zopet obrnilo na kranjski deželni odbor s prošnjo za dovoljenje ponapredščin ljudskim učiteljem.“

Gosp. Dimnik predlaga: „Slovensko učit. društvo na Kranjskem deželnemu odboru ponavlja prošnjo, naj bi se učiteljem na enorazrednicah dovolila opravilna doklada.“

Gospoda Dimnik in Lapajne skupno predlagata: „Slovensko učiteljsko društvo naj kranjski deželni odbor prosi, da bi se učiteljem na Kranjskem prenaredile in uredile petletne doklade. Dotična prošnja se uže izgotovljena prebere.

Gosp. Lapajne stavi dalje predlog, naj bi slov. učiteljsko društvo povabilo šolske pisatelje za sostavo gradiva za pomočne učne knjige, kar naj bi se s časom izdalo.

Oba ta predloga se sprejmeta.

(Konec prihodnjič.)

Spomini

na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Enega kraja nismo še bili obiskali, namreč ozkega prostora za altarjem Marijine hišice, kjer se nahaja še vedno ognjišče, na katerem je po izročilu Marija kuhala. Hiteli smo podati se še tje, kjer se nam je pokazala tudi skledica, ki je bila s sveto hišico vred prinešena iz Nazareta, in iz katere je po izročilu jedla sv. Družina. V to skledico položili smo svoje spominske malenkosti, in prosili Marijine pomoči vsem onim, katere bomo z njimi obdarovali. Kako težko nam je bilo poslovilo in tako nagel odhod od tako slovečega in božjepotnega kraja, ni mi moč povedati in popisati; al! — moralo se je zgoditi; ni moglo biti drugač. Zato pa so bile naše želje tim iskrenejše, naj bi nam bila sreča v delež: obiskati v življenji še enkrat ta njeni milosti-polni božjepotni kraj.

Morebiti vstrežem zlasti kaki spoštovani bralki s tem, ako povem, da častni naslovi, s katerimi se kliče Marija v lavretanskih litanijah na pomoč, imajo svoj izvir in pričetek ravno v loretski Marijini hišici. Ondi častili so jo vprvič s temi odličnimi imeni in naslovi, katerim so dali papež Sikst V. v dan 11. julija 1587. častno imé „Lavretanske Litanije“. V stalni spomin na to jih vsako soboto gg. duhovniki v sveti hišici posebno slovesno pojo.

Pravijo, da je loretsko mestice precej obširno in zeló prijazno. Mi slovenski romarji, kar nas je bilo ta dan (7. julila 1881.) v Loretti, si ga nismo zamogli veliko ogledati. Videli smo edino le cerkev, trg pred njo, pa eno samo ulico. Loretčanom pa bi bilo svetovati, naj si imajo v mislih, da Marijina hišica ni bila vedno pri njih. Eden izmed naših soromarjev izrekel je celó besede: „Tukaj bo še javaljne za zmirom ostala.“ S tem vendar nočemo reči: Naj se zgodi tako!

Da bi ne prišli na železnici zarad voznih listkov v kako zadrégo, pohitéli smo se, še pred odhodom Poljakov zapustiti Loretto. Vozili smo se po drugi strani griča, kakor poprej navzgor; cesta peljala je med prijetnim zelenjem kakor po kakem perivoju, ter ves čas zmerno navzdol, toraj smo drčali prav urno, in pred berači bil je mir. Ko smo se pripeljali na kolodvor, plačali smo naša dva falota-voznika po dogovoru, in povedali jima jih še vsakemu en par, za kar sta se vendar le malo brigala. Mislila sta si menda to, kar je imel njega dni neki moj ne ravno dobroglasni rojak za pregovor: „Reci, kar hočeš, da mi le ne sežeš v žep.“

Naša glavna skrb bila je zdaj, dobiti vozne listke, na kar smo vendar morali čakati precéj dolgo. Imeli smo tédaj časa dovolj, ogledovati si postajske zgradbe, na katerih pa ni bilo nič posebnega videti. Milotožno ozirali smo se toraj rajši nazaj gori na grič, vrh katerega kazalo nam je sloveče Loretto svoja rujavo-začrnela obzidja. Kmalu so pričeli prihajati tudi Poljaki za nami, in le gredé bilo nas je zopet goste trume. Precéj dolgo smo čakali, predno dalo se nam je znamenje, naj zasedemo vozove, kar smo prav radi ubogali. Vlak zastal je samo iz vagonov 2. vrste; toraj je bila vožnja tudi bolj prijetna, akoravno so tudi te vrste vozovi slabejši memo onih po avstrijskih železnicah. Dokler nam ni zginilo Loretto spred oči, ozirali smo se vedno na ta sloveči kraj nazaj, če tudi nam je vsa okolica kazala jako prijazen obraz. Vozili smo se namreč skoz in skoz memo tako plodnih in rodovitnih polj, in med tako mičnimi brežuljki, da z vso pravico zaslužijo naslov rajske prijetnosti. Konec tem naravskim lepotijam postavil je zeló dolgi podzemeljski prerov (Tunel); ko smo pa privozili zopet na beli dan, dospeli smo kmalu tudi v Jakin.

Na kolodvoru bil je nov dirndaj. Vse je hitelo vèn na prostorni trg, ki se razširja pred njim, in kjer so čakali fijaker poleg fijakerja, da bi nas s svojimi kljusami peljali nemudoma in naravnost doli do colniške zgradbe, ter na kraj, kjer smo bili na večer 28. rožnika stopili na italijanska tla.

Drug za drugim oddrdrali smo. Med potjo ogledovali smo Jakin še po zunanjem, kar je bilo ravno lahko videti; v notranje mesto hoditi ni bilo časa, pa za to menda tudi ni imel nihče posebne volje in veselja. Akoravno nam ni bila prilika, mnogo občevati z Jakinezi, je vendar vsakdo lahko spoznal, da oni vsaj nam kratko malo niso bili prijazni in dobrohotni. Kolikor toliko je to skor vsak izmed nas skusil, in gospod župan L—r iz Viča pri Ljubljani, ki je bil kot častnik kranjskega 17. peš-polka pri zasedi Jakina leta 1849. navzoč, djal je: „Saj smo pobijali in pobijali te h. d. č., kar se je dalo, pa vidim, da smo jih še vse premalo.“ Tudi kot prostomišljaki so Jakinezi na slabem glasu. Gosp. rojak P. Benedičič mi je pravil, da ko se je iznebilo mesto papeževe podložnosti, bil je med prvimi čini ta, da so pognali „usmiljene brate“, ki so oskrbovali mestno bolnišnico. Al — le prehitro, vendar pa prepozno so spoznali, kolika dobrota so jim bili ti redovniki. Prosili so pozneje uže večkrat prečastnega g. redovnega generala, naj bi jim poslal pregnane usmiljene brate nazaj, da bi zopet prevzeli skrbovanje bolnišnice pa vselej dobijo za odgovor določni: Ne! — Pač prav je tako; takim ljudém naj se tako ura navija.

Ko smo se pripeljali do colnije, čakali so ondi uže gondolierji (čolnarji), da bi nas prepeljevali na parnik „Stambul“, ki se je neizrečeno ponosno zibal v morskem valovji. Na čast dotičnemu finančnemu uradu naj bo povedano, da naše prtljage ni nihče nič preiskoval, akoravno so ljudje te vrste nek drugje, in zlasti na suhih mejah laškega kraljestva baje v tej zadevi nestrpno sitni in natančni. Brez vsacega najmanjšega nadlegovanja pričelo se je vršiti vbarkovanje. In kako se človek hitro spreminja!

V jutro 28. junija plašil sem se nekako morja; zdaj pa sem sam pri sebi djal: Bog daj, da bi le še enkrat srečno dospel tje na parnik! Bilo nas je namreč morda še za 100 romarjev več, kot na potu od Trsta proti Jakinu; vse je hotelo biti prvo; prepoved pa je bila stroga, da jih čez 7 ne sme v en čolnič. Akoravno je bila gnječa velika, posrečilo se mi je vendar bilo, da

sem prišel kmalu na vrsto, in lahki čolnič brzo nas je nesel skoz vrtilno valovje tje proti ponosnemu „Stambulu“. Tam zopet ni bilo brez težav! Čolničev z romarji je bilo uže polno okrog parnika, ker po edini in ozki železni lestvici zamogel je posamesno le po eden koračiti gor na brodovo površje. Nekako dosti kmalu prišel sem tudi zdaj na vrsto, in ko sem stopil na barko, iz dna duše izrekel sem: Hvala Bogu!

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Hrvatska in novi ban baron Khuen.

Koj, ko je bil za bana Hrvatskega imenovan baron Khuen, bilo je vsemu političnemu svetu, ki se briga za one dežele, jasno, da to pomeni nov boj za pravice Hrvatske, nov boj, katerega hoče poskusiti z upanjem na vspeh pričeti v Pešti zdaj vladajoča magjarska stranka.

Da je bila tudi naša sodba o pomenu imenovanja novega bana prava, potrdili so kmalu merodajni magjarski listi „Nemzet“ in „Pester Lloyd“ s tem, da sta pričela razprave o „odgovornosti“ hrvatskega bana z izrečenim namenom nje omejitve. — Pri teh razpravah dostavil je eden imenovanih listov celó: „da je nov ban z ono omejitvijo zadovoljen“.

S tem je bila sprožena vojska med časniki in izrekoma hrvatskim časnikom vseh strank nastala je dolžnost, izreči in vtemeljiti stališče svojih političnih krogov. To se je tudi zgodilo. Uradne „Narodne Novine“ poskusile so dokazati, da nikakor ni misliti, da bi se novi ban mogel strinjati s tem, kar o njem trdi „Pester Lloyd“, v daljne razprave pa se „Nar. Novine“ niso spuščale.

„Sloboda“, glasilo skrajne levice, se ni brigala za to vprašanje, ker veljavnost hrvatsko-ogerske pogodbe sploh zanikava. — „Pozor“, glasilo neodvisne narodne stranke (z M. Mrazovićem in dr.) ni si prizadeval obširno dokazovati, da bi novi ban z nalogo, katero mu nalaga „P. L.“, pokopal tudi veljavo in samostojnost bana hrvatskega, in ta stranka izrekla se je pripravljeno sprejeti boj, katerega začenjajo Magjari, ker je vsakemu znano, da ima ta stranka v svojem programu: „Imenovanje bana brez predloga in brez sopodpisa ministerskega predsednika ogerskega“; v tem oziru tedaj se neodvisni narodni stranki zdi neobhodno potrebno, predrugačiti državnopravno pogodbo.

Najbolj zanimive pa so izjave do sedaj vladajoče „narodne stranke“ v oficijozni „Agramer Zeitg.“, v kateri sta izjavila gotovo dosti zanesljivo svoja načela bivši sekcijski načelnik Živkovič in pa veljak te stranke Miškatović. — Oba članka obravnavata „ekskamotiranje“ odgovornosti banove, katero zagovarja „P. L.“ in oba enako odločno odbijata „ljubeznjivo“ ponudbo ogerskih bratov. — Miskatović sicer priznava, da je narodna stranka pri nekaterem nepomenljivem preziranji zatisnila eno oko, da bi deželi prihranila nevarno motenje v ustavnem in kulturnem razvitku, tudi je privolila v postavo zadevajočo število poslancev v državnem zboru, da je dosegla združenje pokrajine, toda nad vse to nima ne ene postave, ne ene pravice in ne enega za prihodnost dežele pomenljivega pogoja več, kateremu bi se mogla odpovedati.

Živkovič pa med drugim pravi: Ko tedaj čudno pričakovanje „P. Lloyda“, da bi se mi eni temeljnih pravic naše ustave, odgovornosti našega vladinega načelnika in s tem deželne vlade, prostovoljno odpovedali, odločno zavrnemo, hočemo v pravo korist obeh delov izreči prepričanje, da je bil omenjeni časnik v tem slučaji slabo in ne dobro podučen in da je temu dodani opominj ali žuganje — samo strašenje. Ako bi bilo pa res, kar je trdil, potem pa mirno in brez strahu čakamo težkih poskušenj, temne prihodnosti. Pa v Budapešti naj premislijo in pretehtajo, da so temeljne pravice Hrvatsko-Slavonske in čuvanje, da ostanejo neprikratene ravno tako pod prisego kronanega nositelja državne oblasti, kakor ogerske, in da je ustava hrvatsko-slavonska del skupne državne ustave. In ako se ustava namerava kratiti z nasilstvom, potem se bo pokazalo, ali v Ogerski postava in konstitucijonalizem veljá kaj ali nič.

Naši dopisi.

Iz Slatine v Rumuniji 10. dec. (*Konji za konjico iz Kavkaza.*) „Calaraš“ se pravi našemu brambovcu na konji, vredjena je ta konjca po izgledu kozakov in se je pred 4 leti današnji dan, to je 10. decembra 1879. l. pri Plevni tako vrlo obnesla. Rumunija ima 32 polkov „Calarašev“, vsak okraj ima po en tak polk konjice in po en polk pešcev, tako zvanih „Dorobancev“; oboji so kaj vrli vojaki. — Calaraš more postati le tak novinec, ki je v stanu svojega službenega konja sam napraviti si in ga vzdržavati (izvzemši tisti čas, ko je v službi). Dosedaj so imeli „Calaraši“ navadno konje domače izreje; po rusko-turški vojski pa je vojno ministerstvo ukazalo, da se morajo „Calaraši“ polagoma preskrbeti z boljšimi konji in tako se na stroške moža iz Ogerskega nakupuje po več dobrih konj na leto. Še več konj daje pa za vojno Rusija in to ne iz bližnje provincije Besarabije, ampak večidel iz pokrajin ob Volgi in Kavkazu. Ravno danes videl sem tukaj čedo 1000 kónj za „Calaraše“ v Kraiovi, kupljenih v Kavkazu. Kavkažki konj je srednje velikosti, trdnih kosti z lahko (majhno) glavo, ravnim hrbtom, grivo nekoliko pobešeno; stopa lahko, je vztrajen in za jahanje vstvarjen. Barve je skoro vseskozi rujave ali rumenkaste; belcev ne marajo, zato jih tudi malo redijo. Poprečna velikost je po 14 pedí. F. Š.

Iz Gorice 20. dec. (Izv. dopis.) Brali smo letos večkrat v domačih listih, kako da se na Goriškem gibljemo, in kako da sosebno napredujemo tudi v našem mestu. Taktika nam nasprotnih in sovražnih italijanskih listov nas je tudi letos rajša hvalila in v izgled postavljala Lahom, to pa zato, da je laže in z večim vspehom ščuvala proti Slovencem. Da ni bila laška pohvala odkritosrčna, razvidno je iz tega, da je lahonska politika mnogo prilik porabila v to, kako bi nas osmešila in tako rekoč našo ničnost ali nepomenljivost v narodnem, političnem in socijalnem življenji pokazala pred italijanskim svetom. Zato nam je jako previdnim biti v razsodbi o našem napredovanji letošnjega leta, da nas ne bodo drugi, pa tudi da ne bomo sami sebe slepili. O deželnozborskih letošnjih volitvah nisem hotel jaz veselja jemati onim, ki so videli napredek v tem pogledu. Boj je bil res hud in celó nevaren sosebno gledé na to, da bi bili kmalu podlegli tržaški, nam nikdar ne prijazni sedanji politiki. Ali boj je bil nastal večinom in bistveno vsled neokretnosti domače taktike in pa naše zanikarnosti, ki pušča v trdem spanji vse do 11. ure, sosebno pa tudi prenapeta samozavest nekih gospodov, ki prepozno sprevidijo, kako malo trdna tla imajo pod seboj, da bi se smeli zanašati na srečne vspehe svojih željá in politike, katero imajo za pravo. Konečno je narod zmagal ob volitvah ne toliko vsled zaslug onih, ki so si jih prištevali, ampak vsled naglega razuma in

zatajevanja onih raztrešenih rodoljubov po deželi, ki so sprevideli, da je treba narod rešiti iz nepričakovane in pomnožene nevarnosti. Gledé na to, kar smo o letošnjih volitvah doživeli, bi bilo najbolj in v prvi vrsti želeti, da bi si naše voditeljstvo grenke letošnje skušnje zapomnilo za bodočnost in vsled tega narod tudi napravljalo in utrjevalo v boljšem smislu, nego doslej. — Z veseljem smo letos poročali o ustanovitvi prve ljudske posojilnice, o ustanovitvi prvega slov. otroškega vrta in sosebno tudi o napredku našega bralnega in podpornega društva. Posojilnica ni še toliko napredovala, kakor se naglo utrjujejo enake ustanove, sosebno na južnem Štajarskem. Otroškemu vrtu bo pa treba tudi veče gmotne pomoči iz srede narodove, da ne pride v stisko. Podporno društvo je edino, kamor človek laže pogleda bolj zadovoljen, ker se to društvo množi po novih udih, si utrjuje gmotno podstavo in je začelo hoditi tudi primernejše poti za duševno obudo in okrepljenje sosebno z javnim, ustnim podučevanjem. Ali ta društveni napredek se giblje v ozkih mejah, in preveč bi se slepili, ko bi menili, da smo še gledé na d r u š t v e n o ž i v l j e n j e enaki ali celó boljši nego Italijani, recte Lahi. Lahonski list „Corriere“ je v svoji strankarski porednosti in hudobnosti preokoren in preplitev, da bi nas smel slepiti s prilično pohvalo, ki jo nam tu pa tam prepeva. Nočem naštevati več mnogih italijanskih društev, katera po obilosti svojih udov pojedina delujejo na razvoj italijanske narodnosti in italijanske propagande. Opozorim z nova samo na tukajšnje dramatično in glasbeno društvo, ki šteje po kratkem svojem obstanku okoli 500 udov, društvo, ki ima trdega italijanskega dramatičnega učitelja z dobro plačo, potem močno glasbo in mnogoštevilen mešani pevski zbor. Z mesečnimi produkcijami in mikavnimi mnogovrstnimi programi vabi to društvo k svojim veselicam ne samo Lahe in Italijane, ampak tudi Slovence; od poslednjih spravi na svojo stran vse one, ki niso imeli prilike slovenskega duševnega življenja spoznavati, in tako vidimo tam s o d e l o v a t i veliko oseb s slovenskimi priimki, da ne omenjamo več slovenskih udeležnikov veselic tega društva. Italijanska propaganda se množi in krepi tudi po razposojevanji hudih laških knjižic iz tako imenovane ljudske knjižice tukajšnjega društva „Cabinetto di litteratura“. Ženska mladina laškega in potujčenega roda, ki v obilem številu one knjižice prebira, je uže vsa prenapolnjena z idejami, s katerih pomočjo lahonstvo upa, da konečno prodere in zmaga ali doseže svoje politične namene. Zapomniti si je načelo italijanskih voditeljev, po katerem delujejo za italijansko politiko srečneje z duševnim, nego vojaškim orožjem. Kaj so naša društva z vsemi napori proti trdno razobešeni mreži laških društev in zadrug, ki skrbé enako mogočno in previdno za zrele možake in odrasle mladeniče in dekleta, kakor za otroke in prvo šolsko mladino! — Mi smo še le pričeli z enim otroškim vrtičem, Lahi pa jih štejejo uže dolgo let pet, če ne še več. Slovenski stariši se nahajajo v velikem številu v mestu, sosebno pa v predmestjih, do cela pa v še najbližji okolici, ki spada pod mestno gospodarstvo. Ali otroci obojega spola vseh teh starišev se podučujejo od začetka do konca izključljivo v laških otroških vrtih in po tem v mestnih italijanskih šolah. Le redka je izjema, da jih nekaj pride tudi na c. kr. deško in dekliško vadnico, kjer se tudi nekaj slovenskega naučé. Italijanski osnovana je tudi rokodelska šola, z eno besedo, slovenskih starišev mladina se mora učiti povsod edino italijanski, kar koli se tukaj zunaj c. k. zavodov ponuja mlajši in odrastli mladini v poduk. Opravičeno vprašanje do naših slovenskih veljakov in voditeljev tedaj nastane: Ali se je doslej kaj delalo na to, in ali se je kaj vspešnega doseglo, da bi naše mesto storilo kaj tudi za slovensko mladino? Ali je kdo opozoril na statistiko in na podlagi določenega števila slovenskih otrok terjal ustanovitev in vzdržavanje slovenskih šol na mestne stroške? Ali nimamo v tem pogledu enake razloge in pravice potruditi se, kakor na pr. letos v Trstu od slovenske strani, kjer zahtevajo slovenskih mestnih ljudskih šol? Ali je kdo uže pogledal ali vsaj poprašal, na kaki podlagi se je podučevalo dosedaj v oni šoli, katero so osnovali tukajšnji véliki obrtniki Ritterjeve hiše tudi za otroke obilega števila slovenskih težakov in delavk? Še za S t a r o g o r o, ki spada tudi v področje goriškega mesta, in ki ima skoro samo slovenske kmete in otroke, se doslej nikdo še zmenil ni, in zdaj tudi molči naše voditeljstvo, ko se učitelj nastavlja in se otroci z znano laško previdnostjo l o v é v l a š k i o d d e l e k. Pa kaj bi se človek spodtikal nad sicer nezaslišano zanikarnostjo in nikdar ne opravičeno mlačnostjo našega voditeljstva v tem pogledu, ko ono trpi, da deželni šolski svet z redno večino naših nasprotnikov določuje osebe tudi za slovensko mladino na najvažnejih in najnevarniših mestih! Ali je taka politika morda tudi napredna? Pa z vprašanji utrudim čč. bralce preveč. Naj jim rajši naravnost povem, da je letos ob dopolnilnih volitvah v mestno starešinstvo tukajšnji pošteni italijanski list opravičeval, vabil in zahteval, naj bi izvolili tudi par slovenskih poštenjakov v mestni zastop, kjer doslej duše ni, ki bi se zmenila za slovenske potrebe in pravice, katere imajo tudi oni v mestu. (Konec prih.)

Iz Trsta 19. dec. — Včeraj imeli smo v mestnem zboru zanimivo sejo, ker je bila na dnevnem redu slovenska prošnja društva „Edinosti“ za slovenske ljudske šole. — Odbornik N a b e r g o j zagovarjal jo je možato v obširnem govoru, pa brez vspeha, ker lahonska odborova večina zavrgla je prošnjo zato, ker je bila slovenska. — Po storjenem sklepu oglasil se je vladini zastopnik Rinaldini ter je izrekel, da je ta sklep nepostaven, ker je slovenski jezik — priznan deželni jezik. Dobro sicer, da se je vlada vendar enkrat oglasila, pa zakaj še le p o sklepu, nam ni prav razumljivo. — Danes poklada se slovesno vrhovni kamen pri zgradbi nove tržaške luke, navzoč je tudi minister P i n o, naš ces. namestnik D e p r e t i s pa je prehlajen. Zgradba stane $14\frac{1}{2}$ milijonov, naš lahonski Trst pa zato praznuje Oberdankov spominj.

Iz Postojne 20. dec. — Pri občnem zboru čitalničnega društva v Postojni voljeni so bili 9. oziroma 16. dne t. m. naslednji gospodje v odbor: dr. Razpet Martin, za predsednika, dr. Pitamic Josip, za podpredsednika, Pader Fran za tajnika, dr. Schegulja za blagajnika, Dimnik Jakob za knjižničarja, Josip Lavrenčič, Ivan Lavrenčič (jurist), Josip Dekleva, Alojzij Krajgher, Fran Kajbič in Ferd. Gaspari za odbornike. Za leto 1884. naročilo se je društvo na naslednje časopise: „Novice“, „Slov. Narod“, „Slovenec“, „Slov. Gospodar“, „Zvon“, „Kres“, „Mir“, „Politik“ in „Laib. Zeitung“. En iztis „Slov. Naroda“, „Tribüne“ in „Fliegende Blätter“ naročil je za društvo gosp. Einspieler Tomaž, „Soča“ in „Edinost“ pa gospoda dr. Pitamic in Fran Rešić, za kar se čitalnični odbor prisrčno zahvali. Na dalje se zahvali čitalnični odbor vsem drugim gospodom, kateri so in bodo delali v korist društva, posebno gosp. Josipu Lavrenčiču, kateri je največ pripomogel, da je dobilo društvo nov jako eleganten glasovir. Bog ohrani nadepolnega sina ranjcega gospoda Andreja Lavrenčiča Notranjski v čast in Sloveniji v ponos! Konečno živo želimo pristopa vseh c. k. državnih uradnikov k društvu. Kedar se bode to zgodilo, povrnil se bode za vselej mir v prijazno Postojno. Spolnjen bode zgodovinski izrek

vitežkega cesarja našega: „Jaz hočem imeti mir med mojimi narodi.“

Iz Ljubljane. (*Odlikovanje.*) Presvitli cesar podelili so slovenskemu državnemu in deželnemu poslancu, goriškega deželnega glavarja namestniku, gosp. dr. Josip Tonkli-u, red železne krone 3. vrste. — To zasluženo odlikovanje je enako častno za odlikovanca, kakor za Slovence sploh. Mi pa iz vsega srca čestitamo gosp. dr. Tonkli-u in to še z večim veseljem zato, ker se nam zdi, da se je to politično pomenljivo odlikovanje podelilo brez priporočila namestništva tržaškega.

— (*Uradniško.*) Kakor čujemo, prejel je deželne vlade svetovalec grof Chorinsky naslov dvornega svetovalca, deželni živinozdravnik dr. Schindler pa je premeščen v Gradec.

— (*Današnjo številko „Novic“*) pošljemo tudi nekaterim nenaročnikom slovenskim na ogled. — Ne zdi se nam potrebno, svojega stališča še obširneje naglašati, kakor to storimo v „Vabilu na naročbo“; omeniti pa hočemo vendar še eno zadevo.

Nekaterim slovenskim listom zdi se namreč primerno, o priliki vabila naglašati svojo neodvisnost. — Gledé „Novic“ zdi se nam to po vsem odveč, ker nikomur ne more biti skrivnost, da vredništvo „Novic“ ni odvisno od nikogar, razun od svojega blagru našega naroda posvečenega prepričanja, zato pa tudi „Novice“ neodvisno od ravnanja druzih slovenskih listov prosto sodijo o naših političnih in gospodarskih vprašanjih in se pri tem svojem postopanji morejo sklicavati na popolno svoje soglasje s klubom letos izvoljenih narodnih poslancev dežel. zbora kranjskega, pa tudi na soglasje s sedanjo večino državnega zbora. Po vsem pa smo tudi preverjeni, da je to naše postopanje narodu slovenskemu primerno in koristno. — Ako drugi naši listi hočejo hoditi po druzih, sklepom in ravnanju naših narodnih poslancev deloma nasprotnih potih, ne bo nas motilo to, ako bi si pa nekateri listi prizadevali, svetu marsikaj kazati drugače, kakor je, storili bodemo svojo dolžnost. Prihodnost pa naj bode pokazala, jeli ni nevarno početje, da v očigled mnogobrojnim nasprotnikom našim nekateri našinci hočejo hoditi po svojih posebnih potih.

— (*Nova knjiga.*) Prirodopis rudninstva ali mineralogija, v porabo nižim razredom gimnazije in realke, spisal Fran Erjavec, c. kr. profesor, je naslov pripravni, 84 strani obsegajoči knjigi s 37 podobami. — Ime gospoda pisatelja nam je dosti poroštva, da je tvarina knjige opisana izvrstno, in da je pisava lepa in lahko umevna. Cena mehko vezani knjigi je 70 kr., v platno vezani pa 85 kr. Na prodaj jo ima Kleinmayer v Ljubljani.

— (*Narodne biblioteke*) J. Krajec-eve v Novomestu prišel je na svitlo 6. snopič, obsegajoč pete bukvice „Kranjske Čebelice“.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Dne 24. sprejela je cesarica čestitanje vse cesarske družine k svojemu rojstnemu dnevu. Ravno ta dan sprejeli so presvitli cesar več tajnih svetovalcev, med temi tudi našega poslanca gospoda grofa Karola Hohenwarta.

— Po odstopu vseučilišnega rektorja Wedel-a, izvoljen je bil za rektorja profesor Lang, katerega je ministerstvo uže tudi potrdilo.

— Dve dogodbi zadnjih dni dajete državne zbornice levičarjem nov pogum. Prva je zmaga velikih posestnikov moravskih na mesto Gudenaua in Laudona, kjer so po zanikernosti konservativcev nekateri mislili, da bi tudi po malomarnosti Taaffeove vlade z obema poslancema zmagali levičarji (pri prvi namestilni volitvi zmagali so konservativci z večino 1 glasu). Druga dogodba pa je neka brošura, baje Lienbacherjeva, v kateri sicer udriha po liberalcih, toda se po eni strani tudi nekako dobrika nemško-narodni stranki, nasproti pa mrzenje kaže nasproti Čehom in Slovencem. Lienbacher ni ud nobenega kluba, in njega sta, dokler je še z desnico hodil, ubogala samo dva poslanca, toda levičarji si mislijo, ako zopet vse žile napnemo, na pr. pri predlogu Wurmbrandovem, in ako dobimo 5 glasov več kakor do zdaj, mogoče nam je zmagati vsaj enkrat in v tem se zopet vrne pogum naši stranki, sedanja večina pa, nezadovoljna z vlado, zgubi morebiti glavo in mi smo zopet na konji. — Tako sodi opozicija, od tod njeno veselje, toraj je desnici dvakrat potreben pozor in sloga.

Ogerska. — Viša sodnija potrdila je po vsem prvo razsodbo o zadevi Tisza-Eszlarskega umora; prebivalstvo ogersko pa odgovarja na take razsodbe z izvolitvijo judom protivnih poslancev.

Hrvatska. — Homatije v deželnem zboru še niso poravnane, akoravno večina odločno obsoja škandale, katere so napravili Starčevičanci z odobravanjem tamošnjih dijakov. — Narodna stranka se okrepčava, pa nasproti se čuje, da hoče novi ban s pomočjo barona Raucha osnovati unionistično, to je, Magjarom udano stranko.

— Iz Nove Gradiške se naznanja, da so bili tam oskrunjeni brezopisni uradni grbi, pa da se namerava enako skrunenje tudi v Varaždinu.

Francoska. — Za Božične praznike došlo je iz Tonkina tudi Francozom nekaj bolj povoljnih poročil. Francosko tonkinsko vojaštvo je namreč dne 16. in 17. t. m. po hudem boji zasedlo trdnjavo Sontay ob Rudeči reki, to je ona trdnjava, katero Francozi zahtevajo za-se, o kateri pa je kitajski poslanik Tseng pred kratkem trdil, da napad na njo smatrala je vlada kitajska za napoved vojske. — Francoskih vojakov vdeležilo se je omenjenega napada 4500 mož, izmed teh bilo je v bitki 85 usmrtenih, 240 pa ranjenih, kar kaže, da je bilo zasedanje Sontay-a težko, krvavo delo. — Francoska, pa tudi druge evropske države mislijo, da bode zdaj mogoče napraviti mir med Francosko in Kitajsko, ker je prva dosegla, kar je želela, in vrh tega zadobila zadostenje za žaljeno čast francoskega orožja. — Ni sicer pričakovati, da bi se takoj sklenil mir, pa gotovo je, da je zdaj mogoč, in da ga bode tudi Angleška podpirala.

Angleška. — Za nadgospodarstvo v Egiptu traja uže nekaj časa diplomatičen boj med Angleško in Turško. Prva se sklicuje pred vsem na to, da je po posredovanji angleške vojske v Egiptu za zmiraj nedopustljivo postalo vtikanje Turške v egipčanske zadeve, temveč da mora vlada v Egiptu ostati neodvisna od vseh druzih razun Angleške. Zato pa Angleška tudi trdi, da Sudan, kjer gospodari kriv prerok Madi, Egiptu ni nič mar; nasproti pa bode, ako treba, angleška vojska do skrajnega branila Egipt sam, naj pride sovražnik od koder koli; pripravljenih ima baje v ta namen uže nekaj indijskih polkov. — Iz Amerike se naznanja, da so angleški nihilisti ali dinamisti imeli tam zelo obilno obiskan shod, pri katerem so sklenili, umoriti onega sodnika, ki je k smrti obsodil morilca Carey-evega, angleške vojne barke pa pokončati vse brez izjeme. — To so res lepe, za današnje človeštvo častne razmere.

Nemška. — Cesarjevič nemški vrnil se je pred božičnimi prazniki zopet domu, kakor videti, po vsem

zadovoljen s svojem potovanjem po Španjskem in Laškem. — Sodi se, da je Nemška s potovanjem dosegla to, da je zveza Španjske s Francosko postala nemogoča, na Laškem pa, da je prijateljska zveza z Laško postala tesneja in srčneja izrekoma tudi nedvomljiva za slučaj smrti starega nemškega cesarja. — Gledé razmer z Vatikanom postal je položaj morebiti samo nekoliko jasneji, ali pa boljši ali slabeji, to pa ostane nerešeno.

Srbska. — General Nikolić, pod čigar poveljstvom se je zadušil zadnji srbski upor, in pa načelnik glavnega štaba Bajalović vrneta se zopet nazaj v Beligrad.

Ruska. — Caru vračajočemu se z lova splašili so se konji, ko se je voz prekucnil, poškodoval se je car na desni plečni kosti, ne da bi se bila strla. Car imel je hude bolečine in zdravljenje ne bo hitro, vendar pa nevarnosti ni nikakoršne. — Nekateri trdijo, da je splašenje kónj povzročila roka sovražna; dokazov za to pa se ni navedlo.

Listnica vredništva. Gosp. K. v L.: Hvala za poslano, priobčimo v prihodnjem listu, ker je to pot došlo prekasno — Vsem drugim prijateljem in rojakom: **Prav veselo novo leto!**

Žitna cena

v Ljubljani 22. decembra 1883.

Hektoliter: pšenice domače 7 gold. 96 kr. — banaške 8 gold. 69 kr. — turšice 5 gold. 40 kr. — soršice 6 gold. 50 kr. — rži 5 gold. 20 kr. — ječmena 4 gold. 23 kr. — prosa 5 gold. 20 kr. — ajde 5 gold. 20 kr. — ovsa 2 gold. 90 kr. — Krompir 3 gold. 12 kr. 100 kilogramov.

Vabilo na naročbo „Novic“

za leto 1884.

Z novim letom nastopijo „Novice“ svoje 42. leto in ako se z nekolikim zadostenjem smejo ozirati na ravno minulo leto, veže jih svojim somišljencem nasproti dolžnost, izreči svoje namene tudi o predstoječem novem letu.

Za Slovence izrekom na Kranjskem in Štajarskem bilo je minulo leto zgodovinsko pomenlivo po šeststoletnici, katero so obhajali v navzočnosti ljubljenega svojega vladarja, pa enako tudi po sijajnih dokazih naklonjenosti cesarjeve do Slovencev.

Kranjskim Slovencem pa je bilo to leto še posebej za to pomenljivo, ker smo v deželnem zboru po dolgih in mučnih šestih letih zopet zadobili svojo naravno večino. Pa ne manj kot zopet pridobljena večina važno je bilo to, da je narodna ogromna večina — v soglasji z načeli mnogonarodne večine državnega zbora — dejansko pokazala, da ji mir med narodi našimi ni prazna beseda, temveč, da povračuje krivico s pravičnostjo, prepričana, da po tej poti bolj odločno in vspešno more zahtevati tudi enake pravice za vse Slovence po vseh naših deželah. — Z večino narodnega kluba držale so se tudi „Novice“ tega postopanja in to, kakor so kazale dogodbe, z dobrim vspehom in ne zatajivši načel, ki so nam svete vsem Slovencem. — Tudi na polji gospodarskih vprašanj pripomogle so „Novice“ po svoji moči, da pridemo na boljša, kmetijstvu ugodnejša pota.

Vseh teh svojih starih načel in potov v korist našega naroda držale se bodo „Novice“ tudi v prihodnje. — Ne bodo se ogibale tudi boja, toda varovale se bodo napake iskati boja zarad boja, ali pa iskati nasprotovanja v onih krogih, v katerih po nedvomljivih in mnogobrojnih dejanskih dokazih zdaj imamo svoje pravične in zanesljive podpornike.

Kolikor pa imamo zabilježiti vspehov v preteklosti, zahvaliti se imamo za nje v prvi vrsti svojim duševnim, v drugi vrsti pa svojim gmotnim podpornikom in zato spolnujemo prvo svojo dolžnost s tem, da se koncem leta gorko zahvalimo častitim svojim dopisovalcem, podpornikom in sploh somišljencem; prosimo pa jih ob enem, da nam za vresničenje načel, katera zagovarjamo, enako zvesti podporniki ostanejo tudi v prihodnje.

„Novice“ v načelih, v obliki, v uvrstitvi gradiva in v vsem ostanejo zveste svojemu vstanovitelju, zato pa prosijo za enako zvestobo vse one Slovence, ki se strinjajo s temi načeli v blagor milega nam naroda.

Naročnina „Novicam“ ostane stara in veljajo z „Oglasnikom“ vred:

s pošto prejemane	za vse leto 4 gld. 60 kr.	za pol leta 2 gld. 40 kr.	za četrt leta 1 gld. 30 kr.
v tiskarni „ „ „ „	4 „ — „	za „ „ 2 „ — „	za „ „ 1 „ — „

Za prinašanje na dom v Ljubljani po 40 kr. na leto več.

Naročnina naj se po najcenejši poti poštarskih nakaznic pošilja pod naslovom Blaznikove tiskarne v Ljubljani.

Vredništvo in opravništvo „Novic“.

Odgovorni vrednik: **Alojzij Majer.** — Tisk in založba: **J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.